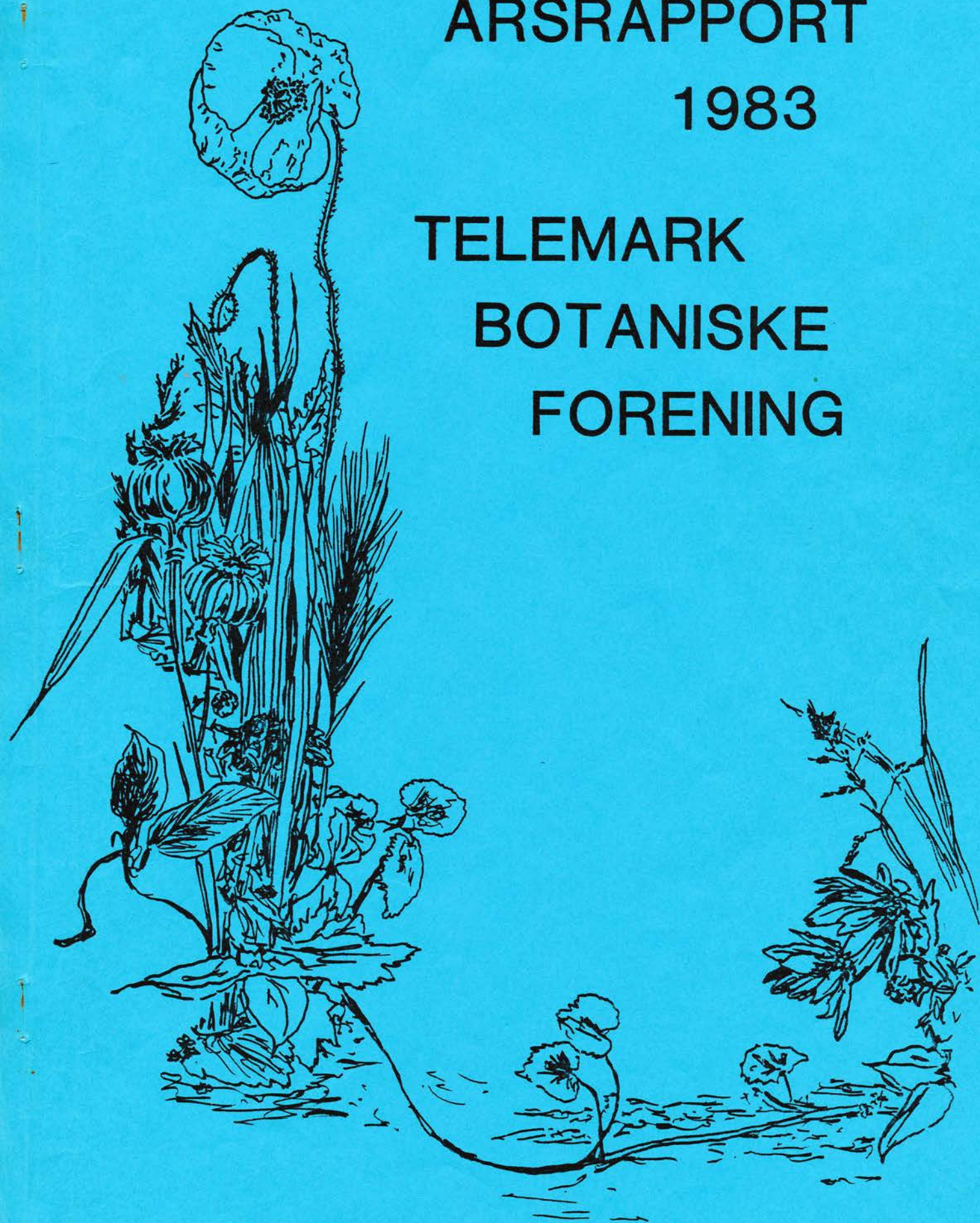

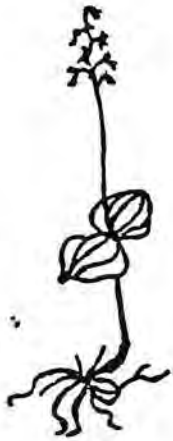
ÅRSRAPPORT
1983

TELEMARK
BOTANISKE
FORENING

ÅRSMELDING 1983

Årsmøtet for 1982 ble avholdt 18. november i Cort Adlers kro i Brevik med vanlig dagsorden. Som tidligere var det ingen merknader til årsmeldingen og regnskap. Det sittende styret ble gjenvalgt bortsett fra Øyvind Skauli som ønsket å trekke seg.

Styret for 1982/83 ble da:

- Roger Halvorsen, - formann,
- Bjørn Lervik, - kasserer,
- Ellen Krokå, - styremedlem
- Karl S. Eriksen, - styremedlem

Til valgkomité ble oppnevnt Torbjørn Skifjeld og Kjell Thowsen.

Til revisor ble valgt Oddveig Skifjeld.

Det ble stadfestet at SMÅTVEBLAD, Listera cordata, skal være foreningens symbol/emblem.

Årskontingenten ble vedtatt å være den samme som før, kr 30.- for A-medlemmer og kr 10.- for B-medlemmer.

Pr. idag er foreningens registrete medlemstall 114 mot 91 for et år siden, det vil si en økning på 23. Kontingentinngangen har vært god, likeså foreningens generelle økonomiske status. I løpet av året har en søkt om og fått tilskudd fra Porsgrunn kommune og fra Telemark fylke. Dette har muliggjort å kunne engasjere spesialister på den botaniske siden til å komme hit med foredrag av spesiell interesse for foreningen. Det kan nevnes:

- 29.11.82 Prof. Olav Gjærevoll med foredraget "Alaska, et natur-eventyr."
- 3.2.83 Prof. Ove Arbo Høeg: "Norsk folkemedisin og floraen".
- 7.3.83 Finn Wischmann: "Alpeenger og sneleier".
- 20.10.83 Prof. Finn-Egil Eckblad: "Bruddstykker av botanikkens eldste historie i Norge".

Og av lokale størrelser:

- 22.3.83 Oluf C. Bøckman: "Våre vakre gifter".
- 2.11.83 Øystein Køhn: "Fjellvandring i Rondane".

Foreningens egne medlemmer har dessuten bidratt med emner fra fjell- og Ølandsfloraen. I tillegg til dette er det blitt avviklet et fellesmøte med NOF, Telemark, avd. Bø.

Utesesongen startet med den tradisjonelle "Blåveisblomstringsturen" 30.4., denne gangen i Langesundsområdet, og en avsluttet med sopp-tur i Versvik-området sør for Herøya i Porsgrunn. 2.10.

I alt har det vært arrangert 11 ekskursjoner, deriblant en helgetur til Midt-Telemark og en ukes tur til Øland i Sverige.

På Gjeterøya utenfor Langesund ble det påvist en ny lokalitet av vårvikke (*Vicia lathyroides*) og jordbærkløver (*Trifolium fragiferum*) ble funnet på en ny lokalitet ved Nalu i Vestfold.

I tillegg til dette ble det funnet flere nye forekomster av søstermarihand (*Dactylorhiza sambucina*) i Midt-Telemark samt oppsporet en forekomst av gulveis (*Anemone ranunculoides*) i Flatdal. Den siste er ny art for fylket.

Mange av enkeltmedlemmene har botanisert på egen hånd rundt om i Norge, og det bør nevnes at det på Dovre ble gjenoppdaget Lids gamle lokalitet av svartkurle (*Nigritella nigra*) og at det ble påvist en ny lokalitet av fruesko (*Cypripedium calceolus*) i nærheten av Bårdsengsbekken i Gudbrandsdalen.

Forrige årsmelding antyder at foreningens aktivitetsnivå muligens har vært litt for høyt, men antall arrangementer har vært det samme i år som i fjor og med god deltagelse og interesse.

Styret har i løpet av siste år hatt 5 møter. Oppgavene

har i første rekke vært å planlegge og forberede møter og ekskursjoner. Det er videre behandlet og gitt tilsvarende på en henvendelse fra Bamble kommune, der foreningen ble bedt om å gi sitt syn på det planlagte industri- og byggeområde nord for Stokkevannet, særlig med tanke på det naturmessige. Her har foreningen fått positiv reaksjon på sine synspunkter.

At foreningen har markert seg og blir forespurt i slike sammenhenger er gledelig.

Styret har likevel sett som sin primære oppgave å tilfredsstille den allsidige interesse hos medlemmene og takker hermed for seg med et ønske og håp om at den gode og hyggelige atmosfæren i foreningen vil fortsette.

ÅRSMØTE 1982

Årsmøtet 1982 ble avviklet 18. november i Viks selskaps - lokaler i Brevik.

Styggvær tiltross: ca. 25 medlemmer var tilstede. Lokale og arrangement var egnet til en hyggekveld; Rask og konstruktiv avvikling av den formelle del, og alle måtte bli oppslukt av den sommerferien Siv og John Jandve tok oss med på. Gudbrandsdalen er ikke bare E-6 og Dovre ikke bare Knutshø. Vi møtte forelsket Harald Hårfagre på de kanter, Prillar-Guri og danskekonger, og ikke å forglemme, beitende mammut i nasjonalparkens historie. Det ble servert fjell-fugl-sang attåt og også solid lærdom om fjell-flora. John "Barfot" hadde også vandret på svenske biotoper, og han viste vakker natur og vakre sjeldenheter. Igjen forstår man at såkalt "flaks til å finne", det er resultatet av talent og innsats.

Et foredrag man vil huske!

Formannen som ble valgt til å lede møtet skal ha honnør av valgt referent: Pliktene ble hyggelig avviklet på mindre enn en time!

Årsberetningen med sitt lekre utstyr, regnskapet med overskudd og solid støtte. Valgkomitéen fulgte opp suksessen ved å få støtte for forslaget om kvinnelig styremedlem: Ellen Krokå, etter at Øyvind Skauli hadde ønsket å tre ut. Forøvrig gjenvalg til alle verv.

Idéer for TBF' s videre liv ble drøftet, og alle hadde fortjent husets utmerkede snitter, kaffe og søt-kake.

Styre og tillitsverv er da slik fordelt:

Form.: Roger Halvorsen,

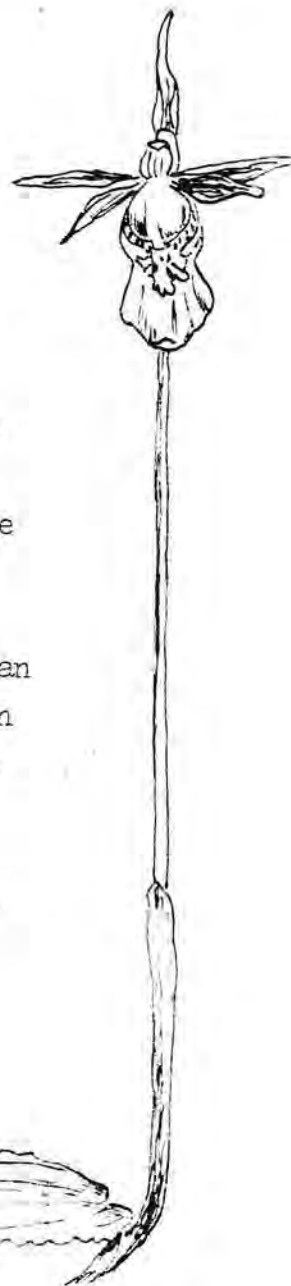
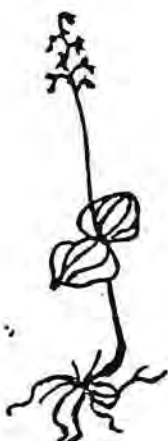
Kasserer: Bjørn Lervik,

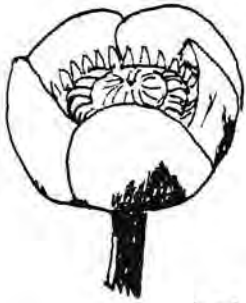
St.medlem: Ellen Krokå,

Karl S. Eriksen

Valgkomité: Kjell Thowsen

Forbjørn Skifjeld.

Høstens aller siste møte ble holdt i Tveten samfunns-
hus 29.november. Til møtet hadde foreningen fått ned
professor Olav Gjærevoll fra Trondheim med sitt fore-
drag "Alaska - et natureventyr."

Jeg får si det med Jacob Sande, sa Gjærevoll da han for-
talte om sitt kappløp med en illsint grizzlybjørn-binne, jeg
kappsprang med døden og slog han med knapt eit sekund.
En stor flokk naturinteresserte hadde møtt opp for å høre Gjærevoll.
De frammøtte fikk møte en opplagt og lun botanikkprofessor som for
anledningen ante å kjenne sitt publikum. Her behøvde man ikke store
mengder av botanikk-kunnskaper for å trives. Men fin hånd og humør
fikk forsamlingen en reise utenom det vanlige gjennom et veldig
land med en storslått og variert natur, med folk og dyr, landskap
og flora vevet sammen i en utrolig vev som indianerne har kalt Alas-
ka, det store landet.

Dette landet er en eneste stor villmark delt i to av en lang olje-
ledning. Hist og her finnes små flekker av sivilisasjon der gull og
andre tiltrekkende ting har gitt den grunnlag. Den lange oljeled-
ningen strekker seg tvers over denne villmarka, ikke særlig høyt
over tundraens permafrost, den evige telen, på spesiellagede alu-
miniumspåler med sinnrike innlagte sirkulasjonssystemer for å holde
frostvirkningene i sjakk. Disse er plassert med ca 8 meters mellom-
rom over en strekning som fra Kirkenes til Hamar.

Gjærevoll dro oss så med ut i denne veldige naturen, med
nye og fremmede planter, men mange av dem så like våre
at vi ofte kjente oss igjen. Vi fikk se enger fulle av
ville lupiner og høystaudesamfunn med skjønne akeleier.
Oftest var det lettest å ferdes på elgstier og bjørne-
stier gjennom buskaset med de farer det brakte med
seg. Lekende bjørner var ofte å treffe, og ofte ble
de hissige om ungene var i nærheten.

Professoren brakte forsamlingen over mot Alaska Range, over
enorme myrstrekninger, uten å bruke vriene akademiske former og
ord. I disse områdene var det at han kappsprang med døden, og lyd-
effektene han brakte med, tydet på at sinte bjørner ikke er et
hyggelig bekjentskap. Et øyeblikks stopp av binna ved Gjærevolls
lue var den tida han behøvde for å nå bilen og sin reisekamerat
Haftorn. Så fikk vi møte den store amerikanske elgen, moose, på
beite i nøkkerosetjern, forskrekkede klatrende pinnsvin og ivrig
nysgjerrige jordekorn.

Endemismer var et ord som gikk igjen i Alaskas planteverden. At en plante er endemisk vil si at den bare er kjent fra et område, i dette tilfellet Alaska. Fra den gigantiske nasjonalparken rundt Mount Mc.Kinley, som nå har fått igjen sitt indianske navn Mount Denali, fikk vi glimt av arter som Gjærevoll selv har gitt navn og som aldri før er funnet, f.eks. Papaver Denalii, Denali-valmuen.

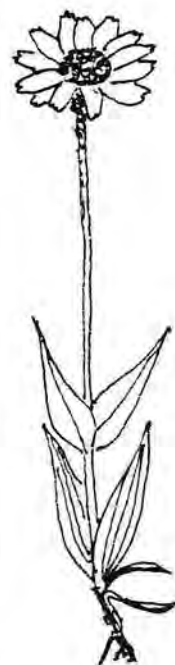
Ferden gikk videre over nye områder med elver som fløt utover hele landskapet i mangel av skikkelige dalfører. Å vade over dem var livsfarlig p.g.a. kvikksand, og bruk av båt ble hindret av altfor grunne områder.

Men her og der gikk elva dypere og var gjerne så grumsete at indianerne fikk fisket med sine spesialredskaper. Atapaska-indianerne hadde utviklet et spesielt skovlhjul som ble drevet av elvestrømmen og som hadde garnposer på de store skovlene. Slik ble fisken løftet opp på store renner som førte den direkte i fiskekasser. Den var imidlertid av dårlig kvalitet, og laksen ble bare hundemat.

Så kom White Mountains, kalkfjellsområder med karakteristiske top- per og svært rikt planteliv. Her boltret "the bush-pilots" seg, småfly-førere som utnyttet grusører i skogen i mangel på flyplaser. Flyet var eneste framkomstmiddel i slike områder. Nå dukket det igjen opp flotte valmuer, solblomster og andre sjeldne ting som av og til liknet våre hjemlige fjellarter, f.eks. vår hjemlige reinrose fra Langøya og Langesund hadde sin nære slektning i Dryas alaskensis, alaskareinrose. Hvilke mengder det fantes utover dal- sidene! Kalk gir som oftest også mange orkidéer, og rart var det å se igjen vår egen marisko-art i miniutgave, langt under blyant- størrelse i fullt utvokst tilstand.

Skogbrannfelter var det mye av etter utallige lynnedslag. Her dukker så "fire-weed", eldmerkje eller geitrams opp, og denne planta gir fine beiteområder for elgen i lange tider.

Det ble kjente navn etterhvert. Dawson city med Klondyke-elven og den lille bekken Bonanza hvor gullet ble funnet i 1896 fikk vi se. I dag er gullprisen så høy at grusen vaskes en gang til med store vaskemaskiner. "Det er rart," undret Gjærevoll seg, "at alt gullet som ble vasket ut av jorda her oppe, ble smeltet i barrer, frak- tet til U.S.A. for så å graves ned under jorda igjen." Så havnet vi til slutt i Nome via fjellet, langt nord- vest ved Beringsstredet. Da hadde forsamlingen fått se kjente ting som kantlyng, finnmarkspors og Potentilla-

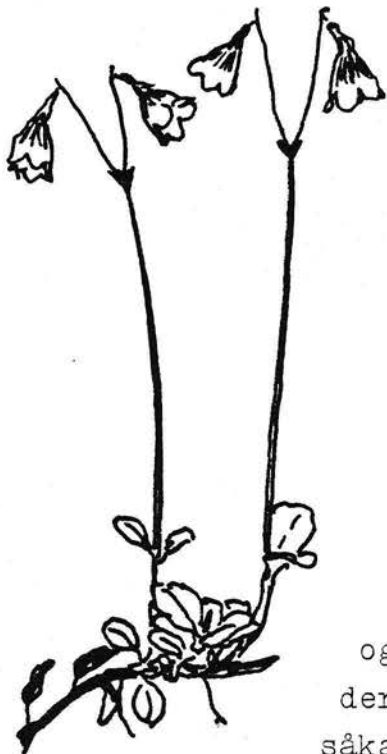

arter. Verst var, i følge vår guide, myggen. "Det finnes ikke parlamentariske ord å beskrive den med når den tetter igjen øynene og ørene", sukket han.

I Nome ble det berettet om nordmenn. Her landet Amundsen i nærheten, og her fant tromsø-væringen Lindberg sin gullformue og klarte å holde på den. Dette var det største gullfunnet på de kanter.

I Nome trivdes de lokale indianerne som kunsthåndverkere, kunstnere av ypperste klasse. Det gikk på elfenbeinsmaterialer, hvalrosstenner og utrolig nok fossile mammuttenner som ble funnet nede i strandbankene ved Beringstredet.

Kvelden var en opplevelse med et flott foredrag med en stor kar i beste forstand.

Torsdag 3. februar startet årets begivenheter i DnC's fine lokaler som i fjor. Professor Ove Arbo Høeg er mannen bak verket "Planter og tradisjon", og han besøkte oss med foredraget "Norsk folkemedisin og floraen". Dette var opplyst i avisen, og foreningens medlemstall økte i løpet av kvelden.

Arbo Høeg lot oss føle et pust fra tider da naturen var selve apoteket. Folkemedisinen kunne deles i to grupper: Rasjonell medisin og trolldomsmedisin. Den rasjonelle bygde på virkelige erfaringer. De koffeinholdige, oppkvikkende plantene har f.eks. vært kjent og brukt i uminnelige tider. I trolldomsmedisinen kom derimot det overnaturlige inn, og til denne hørte den såkalte signaturlæren. Plantenes utseende viste hvilke sykdommer eller hvilken legemsdels sykdommer de var virksomme mot. En gul lav måtte kunne brukes mot sykdommer i leveren. Linnea (*Linnaea borealis*) er blitt kalt "Nårislegras", og nårisle er det samme som helvetesild. Linneaens lange, krypende voksemåte minnet om utslettets utbredelse langs de angrepne nervebanene, og planten måtte derfor være et middel mot sykdommen. Harelabb (Kattefot, *Antennaria dioica*) og legeveronika (*Veronica officinalis*) har en liknende voksemåte og er blitt brukt i samme øyemed. Orkidéenes knoller lignet jur eller testikler. Dermed var nytteverdien fastslått. Yngleknoppene på lusegras (*Lycopodium selago*) liknet luseegg, ergo..... Tepperotas (*Potentilla erecta*) gule farge viste at den ga godt smør, og man burde ha den i bunnen av bøtta første gangen man melket om våren. Rasjonell medisin: Rota ble brukt mot diaré, og den inneholder 15 % garvestoff som virker stoppende. Trolldomsmedisin: Rotas røde farge gjorde at den ble brukt mot blodsykdommer.

Når det gjaldt gamle, innførte nytteplanter, nevnte Arbo Høeg at isop (*Hyssopus officinalis*) fortsatt vokser på Domkirkeodden ved Hamar. Han mente dessuten, han veddet faktisk hodet på det, så vi får håpe at det stemmer, at svarthyll (*Sambucus nigra*) også stammer fra klostertiden. Bulmeurt (*Hyoscyamus niger*) var "stappfull av virksomme alkaloider" og kunne både få hekser til å fly og tannverk til å opphøre. Dessuten

kunne man stjele høner med den. Røyken fra oppvarmede frø fikk dem til å falle ned fra vaglen uten høylytte protester.

Andre slike innførte planter han nevnte uten å omtale bruken var abrodd (*Artemisia abrotánium*), alant (*Inula helénium*), spansk kjørvel (*Myrrhis odoráta*), løpstikke (*Levísticum officinále*), kattost (*Malva sylvéstris*), kalmusrot (*Ácorus cálamus*), engelhornrose, eplerose eller vinrose (*Rosa rubiginósa*), malurt (*Artemisia absínthum*), såpeurt (*Saponária officinális*) og kamille (*Matricária recutíta*).

Eineren (brisk, *Juníperus commúnis*) har

Arbo Høeg skrevet egen bok om, og vi ble overbevist om at det er mer ved denne busken enn at den er vakker. At veden har en nydelig duft var kanskje kjent for de fleste, men at det er en betryggelse å gå med einerbær i lomma, var sikkert mindre kjent. Bæret er utstyrt med et korsmerke og derav denne beskyttende virkningen. I Valdres og øvre Gudbrandsdalen lages fortsatt en slags "lakris" av einerbær. Denne kalles treak, og navnet stammer fra nordlige Lilleasia. Også på Fåberg ved Lillehammer var det en husindustri helt opp til 2. verdenskrig å destillere ut de eteriske oljene med vanddamp. Produktet ble solgt for 1 - 2 øre pr. dråpe. En einerbusk kan ha vært vitne til mangt i sitt liv, for den kan faktisk ha 1000 årringer. Det største kjente eksemplaret i Norge befinner seg i Østfold og er hele 17 m høyt.

Arbo Høeg avsluttet det hyggelige foredraget med lysbilder, og for oss som er henfalte til planter, er det alltid moro å se plantebilder.

Mandag 7. mars var det samling igjen, og 45 stykker møttes i den helt nyåpnede Heistadhallen. Møterommet ga et noe kaldt inntrykk både utseendemessig og temperaturmessig, men en bør kanskje vente med å dømme til lokalet har fått litt tid på seg.

Det var Finn Wisemann som kom på visitt med sine "Alpeenger og sneleier". Og det var litt av et blomsterflor som ble åpenbart for våre øyne. Alpene ga inntrykk av å være en blomstrende hage med den ene planten nydeligere enn den andre. Området huset hele

3-4000 arter. Av disse er det få vi har i vår hjemlige flora, men slektene er stort sett de samme. Denne store artsrikdommen skyldtes at istider ikke har forårsaket utryddelse, samt at det er flere høydesoner enn i fjellene våre. Ifølge Wischmann er det ikke toppenes høyde som er det mest imponerende i Alpene, men mengden av dem. De

starter fra et høyere nivå slik at de ikke synes å rage så mye høyere enn våre som antall meter over havet skulle tilsi.

Som eksempel på mangfoldigheten kan det nevnes at over 1500 m finnes det 21 myrklegger, 22 klokker og 19 vadderotarter. I Alpene er floraen faktisk like rik på silikatbergartene som på kalken. Dolomittene i den østre delen skilte seg ut med helt spesielle fjellformasjoner. Forskjellen på kalk og dolomitt er at dolomitt også inneholder magnesium. I Alpene er lerk (*Larix decidua*) den arten som danner tregrensen, og oretrær er hverken grå- eller svartor, men grønnor. Her hjemme mener vi at vi i museøre (*Salix herbacea*, fjellmo) har verdens

minste busk, mens det i Alpene er en *Salix*-art som ifølge Wischmann er halvparten så stor som museøre.

Mange av plantene vi fikk se, dyrkes som hageplanter i Norge, f.eks. skogskjegg (*Aruncus silvestris* = *dióicus*) og krans- eller martagonlilje (*Lilium martagon*).

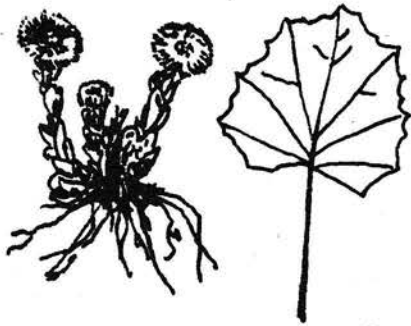
Noen arter var de samme viltvoksende som

her hjemme, f.eks. ballblomst (*Tróllius europáeus*), rødsildre (*Saxifraga oppositifolia*), bakkeklover (*Trifólium montanum*), rød skogfrue (*Cephalanthéra rubra*) og skog-, eng- og smalmarihand (*Dactylorhíza fúchsii*, *-incarnáta* og *-traunsteinérii*). Vi fikk også se en nydelig liten *Cyclamen*-art som Wischmann kalte ekte alpefiol, og den berømte og fredete og lodne edelweiss (*Leontopódium alpinum*). Dessuten en flott lilje med det passende navnet *Paradisía lili- astrum*, en skjønn liten tulipan (*Tulipa australis* = *sylvestris* subsp. *australis*), en eng med krokus (*Crocus albiflorus*) og en pinselilje som Wischmann kalte ekte pinselilje.

Etter foredraget nyttet mange høvet til å bla i floraene som foredragsholderen hadde med seg. Finn Wischmann sa at "har man vært i Alpene, vil man alltid tilbake!" Vi tror ham!

Tirsdag 22.mars var vinterens site innemøte. 28 stykker møtte på Eidanger samfunnshus for å høre om planters innhold av skadelige stoffer, idet Oluf C. Bøckman fra Norsk Hydro skulle snakke om "Våre vakre gifter", og for å se Torbjørn Bergs serie med naturbilder som han har lagt musikk til.

Bøckman innledet med å si at han var medlem av foreningen, men at dette var første gangen han hadde anledning til å komme. Velkommen igjen! Det første han startet med, var en rhododendron. Honning fra denne forgiftet en gresk armé for over 2000 år siden og er den eldste forgiftningen historien forteller om. "Anabasis" av

Et stoffs virkning på kroppen avhenger naturlig nok av tilført mengde. Bøckman nevnte f.eks. at korn inneholder stoffer som man aldri ville ha fått lov til å sprøyte korn med. Konsentrasjonen er imidlertid så lav at det som kjent ikke er skadelig å spise brød.

Giftigheten av et stoff angis ved LD_{50} (letal dose), som er den dosen som skal til for å drepe 50% av forsøksdyrene. Nikotin har en LD_{50} på 1, KCN (Kalium cyanid): 10, koffein: 192, NaCl (bordsalt): 1000 og etanol (alkohol): 10000. Tallene viser at nikotin er et uhyre giftig stoff. De synes også å vise at salt er farligere enn alkohol, men den sistnevnte steller som kjent til mest ulykke.

Bøckman påpekte at vårplantene stort sett er giftige, og grunnen er at de trenger beskyttelse mot beitetrykket. Gaukesyre (*Oxalis acetosella*) har oxalsyre ($LD_{50}=375$) i likhet med rabarbra og spinat. Hestehov (*Tussilago farfara*) har alkaloidet senkirkin som gir leverskader og muligens leverkreft. Hestehov har vært brukt medisinsk mot hoste. Bøckman uttalte riktignok seinere i foredraget at ingen effektiv medisin var uten bivirkninger, men.... Liljekonvall (*Convallaria majalis*) inneholdt over 20 beslektede stoffer med digitalisvirkning, såkalte hjerteglycosider. Selsnepe (*Cicuta virósa*) er en av Norges giftigste planter. Forgiftninger med denne arten var sjeldne, men ca. 40 % av dem første til døden. De overlevende ble imidlertid helt uten mén. Gulrot (*Daucus carota*), også en skjermplante som selsnepe, inneholder stoffer beslektet med selsnepegiften, og det finnes beskrivelse av sykdomstilfeller etter storforbruk av gulrotsaft. Bøckman: "Man kan følge evolusjonen også i stoffene plantene inneholder."

Tysbast (*Daphne mezereum*) inneholder mezerin som gir blemmer og etsing selv i utrolige små mengder. Stoffet er nær beslektet med kreftpromotoren i krotonolje. En kreftpromotor forsterker kreftvirkningen hos kreftfremkallende stoffer, men gir ikke selv sykdommen. Mutagene stoffer er vidt spredt i planteriket, slik som i te, salat, erter, kinakål og rødbeter. Man vet ikke om disse dermed er kreftfremkallende, men man vet imidlertid at A, C og E-vitaminer beskytter mot kreft.

Sett fra en kjemikers side syntes Bøckman at einstape (*Pteridium aquilinum*) var Norges mest interessante plante. Dyr døde etter 3 - 10 uker etter å ha spist den, og benmargen hadde da et utseende som ved stråleskade. Bl.a. i Japan brukte man einstape i salat, og man trodde det kunne være grunnen til det høye antallet av mage- og tarmkrefttilfeller i landet. Helt unge planter var farligst. Etter 20 års forskning visste man ikke hva som ga "stråleskader".

Fototoxiske stoffer gjør huden overfølsom for lys. Psoralener hører til denne gruppen og finnes i mange skjermplanter, f.eks. Tromsøpalmen (*Heracleum laciniatum*), og i bergamottolje som er tilsatt Earl Grey te. De blir brukt i psoriasisterapien. Man vet at de reagerer med arvestoffet, kunne Bøckman fortelle, og de ga i tillegg hudkreft hos rotter.

Reinfann (*Chrysanthemum vulgare*) inneholdt thujone, fortalte Bøckman, og det gjorde også barlind (*Taxus baccata*) og malurt (*Artemisia absinthum*). Malurt ble brukt til framstilling av absinth, og langvarig inntak av denne drikken ga hjerneskade.

Bønner skal kokes ordentlig! Deres skadelige stoffer er proteiner, og disse endrer karakter og struktur ved koking.

Bøckman sluttet med å si at vi må bevare mangfoldet i naturen. Ikke for å få det beskrevet vitenskapelig, men for de ressursene det representerer kjemisk. Man har nå analysemetoder som kan registrere utrolig små mengder, og nå måtte man "ta boka om igjen." "Planter som ikke inneholder gifter er ikke tilstrekkelig undersøkt!"

Etter kake- og kaffepausen fikk vi så se Torbjørn Bergs lysbildeserie med musikk til. For å beskrive dette kan man like godt bruke hele forrådet av positive adjektiver. Det ene bildet var skjønnere enn det andre. Fantastisk!!! Her var bilder tatt fra våre nærområder, og de ga oss et langt mer variert bilde av våre egner enn hva all positiv og negativ omtale i aviser og radio. Det var bilder og egner til å bli glad i.

Vårens første tur gikk av stabelen siste april-
dagen med start fra Langesunds torg. Det møtte fram 17
deltagere, og turlleder Karl Eriksen la litt om på den
opprinnelige planen og tok oss til Furustranda sør for
Langesund.

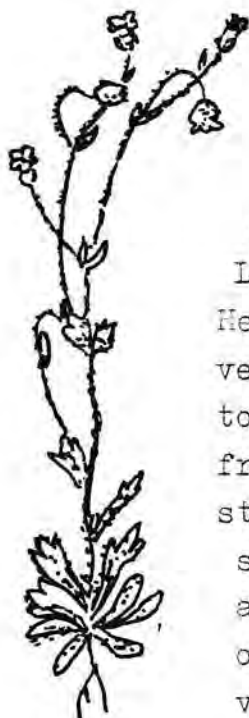
Her startet det med rosettkarse, *Cardamine hirsuta*, i en plen
ved veien. Utover mot de store teppene av reinrose, *Dryas oc-*
topetala, ennå ikke i blomst, fant vi trefingersildre, *Saxi-*
fraga tridactylis, i mengder, og fjorgamle og nye skudd av
stjernetistel, *Carlina vulgaris*. Fingerstarr, *Carex digitata*,
sto i blomst og gråfiltete skudd av malurt, *Artemisia*
absinthium, sto tett oppover kalkryggene. Her fikk vi
også med oss en tidlig løvsanger som hadde startet
vårsymfonien.

Ferden gikk så mot Kjerrvik, vest for byen. Vi par-
kerte bilene ved ungdomsskolen og ruslet mot Krogs-
havn. På veien passerte vi rødtvetann, *Lamium purpureum*,
og vårskrinneblom, *Arabidopsis thaliana* i god utvikling.
Også trefingersildre og vårrubblom, *Erophila verna*, var kommet
godt i vei her. Ved stien vest for Krogshavn beundret vi mars-
fiol, *Viola odorata*, som tydelig var en hageflyktning. De første
nøkleblomstene, *Primula veris*, var også kommet i blomst, og inne
i skogen fant vi en flott bestand med et titalls meterhøye tusbast-
busker, *Daphne mezereum*.
Ved stien ned mot Kjerrvik var skuddene av svarterteknapp, *Lathy-*
rus niger, kommet fram sammen med akeleie, *Aquilegia vulgaris*. Her
sto skogbunnen full av eføy.

Under rasten på Kjerrvikodden strøk en
flokk av storspover, ca. 50 stykker, over
hodene på oss, og en nise lekte seg i
fjorden like utenfor til stor glede,
særlig for våre minste deltagere.

Vi ble lovet en liten titt på
taggbregne, *Polystichum lonchites*,
og på veien ut vokste bl.a. murburkne, *Asplenium ruta-*
muraria, olavskjegg, *A. septentrionale*, svartburkne, *A.*
trichomanes og en *Asplenium* som ble bestemt til (*A. ruta-*
muraria x *septentrionale*), altså en hybrid. Vi fant mer
akeleie og dessuten mye tveblad, *Listera ovata*. Ute ved
taggbregnene vokste også en god bestand av kranskonvall,
Polygonatum verticillatum.

Egentlig skulle ekskursjonen oppløses, men deltagerne valg-
te å dra videre til Rogastranda i Bamble for å se på veiru-

blom, *Draba nemorosa*. Vi var heldige og fant den i mengder i god utvikling sammen med vårrublom. Vi besøkte også ramsløken, *Allium ursinum* under Rognflaugene, og vi fant også nøkleblomst og gullstjerne, *Gagea lutea*. På de tørre ryggene nær stranda stod stenorsblomstene i god blomstring. Lerkespore, *Corydalis intermedia*, var derimot avblomstret der den vokste i lag med mer hagerømt marsfiol.

De mest utholdende dro så til Versvik for å se på skjellrot, *Lathraea squamaria*, som finnes her i mengder, og noen ynkelige eksemplarer av bakkefiol, *Viola collina*. Krattfiolen var derimot i full blomstring på tross av veikantsprøyting, og en og annen gulrotrosett fantes det også.

Hele veien på dagens tur fantes det tett og godt av hvitveis, *Anemone nemorosa*, mens blåveisen, *Hepatica nobilis* sto på hell.

Kr. Himmelfartsdag, 12. mai, møtte 13 stykker opp til foreningstur i Vallerås -traktene på tross av at dagene før fortonet seg som en eneste lang regnbøye. Det var sol og fint fra morgenen av, men det grånet litt til utover dagen med solglimt innimellom. Likevel: Vi slapp regn under hele turen.

Vi startet ved parkeringsplassen til slalombakken ved Kjerringkollen og fulgte veien opp mot Svinholt. Nede i veikanten fant vi de første fiolene, skogfiol (*Viola riviniana*) og engfiol (*V. canina*), i full blomst. I veikanten sto også et nytt bekjentskap for mange, vårkjærminne (*Omphalodes verna*) med nydelige himmelblå blomster.

Oppe langs veien i grøftene vokste også en del skogstjerneblom (*Stellaria nemorum*) som vi beundret mens en av våre tidligste sangere, gransangeren, forsøkte seg på sang i buskaset. Dens fetter, løvsangeren, var en virtuos i forhold da den brøt igjennom med sine triller i vårløvet. Skogsvinerot (*Stachys sylvatica*) viste også de første bladene, og den er uniskjennelig på lukta når et blad klemmes mellom fingrene.

Under urene mot Kjerringkollen fant vi en yppig flora. Nederst i ura vokste godarter som nesle (*Urtica urens*), leddved (*Lonicera xylosteum*) og tepper av nyske (*Galium odoratum*). En og annen brunrot (*Scrophularia nodosa*) fant vi også under mye lønn (*Acer platanoides*). Lenger oppe i ura dominerte lind (*Tilia cordata*). Her fantes også nye svinerot, og vi kom også over en fin bestand av kranskonvall (*Polygonatum verticillatum*).

På steiner vokste store tepper av moskusurt (*Adoxa moschatellina*) i fin blomstring, og like ved sto noen eksemplarer av tannrot (*Dentaria bulbifera*) i knopp. Overalt var det masser av hvitveis (*Anemone nemorosa*). Nede mot bekken til Nedre Svinholdtdammen fant vi spirende springfrø (*Impatiens noli-tangere*) mens en munk pludret vårtrivelig i oreskogen med bud om bedre tider.

Vi fant også en del småvokst fiol som vi mistenker å være det vi søkte, nemlig dalfiol (*Viola selkirkii*), men de var for kort kommet til å bli sikkert bestemt.

Nær Svinholt rastet vi med utsikt inn i hvitveis-dekket skogbunn mens årets første gjøk gol i Kjerringkollen. I lia tvers over høretes også gråspett til glede for flere fugleinteresserte.

Etter rast med varmt drikke og medbrakt mat gikk veien videre mot Øverås nord for Lundeåsen. Underveis fant vi lerkespore (*Corydalis intermedia*), skogkarse (*Cardamine flexuosa*) og blad av noe vi mente var storklokke (*Campanula latifolia*).

Da vi nådde Øveråsen, fant vi svaleurt (*Chelidonium majus*), og på noen koller mellom Høgset og Øveråsen fant vi mer tannrot i tillegg til et lite eksemplar av barlind (*Taxus baccata*), tysbast (*Daphne mezereum*) og skogvikke (*Vicia sylvatica*). Under hele turen så vi på tørre rabber tepper av stenorsblonst (*Viola tricolor*) og vårskrinneblom (*Arabidopsis thaliana*). På fuktige steder dukket også myrfiol (*V. palustris*) opp.

Vi kom ned til Klepp og ruslet veien tilbake til bilene.

Den 23.mai gikk turen til Borgeåsen ved Porsgrunn. 17 stykker hadde møtt fram i et noe kjølig vær.

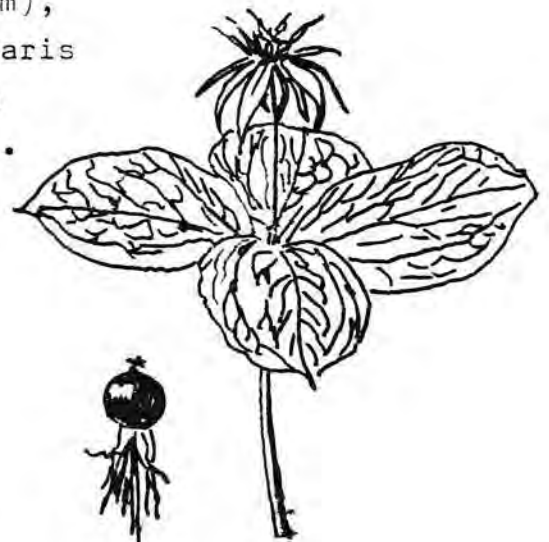

Borgeåsen er et velbrukt turområde for dem som bor i omegnen, men trolig ville mange fler finne området attraktivt som turterreng med vekslende skogstyper og stier som drar seg gjennom småkløfter og over koller med småvokst furu.

Området ligger innenfor det kambrosilurske systemet, og floraen preges da også av dette. Dette året har Torbjørn Skifjeld gjenfunnet flueblomst (*Ophrys insectifera*) på moldjord i rasmarkene i sørøst, og dette er en art som i meget sterk grad er knyttet til kambrosiluren i Grenland. I skogbunnen finnes stedvis store mengder av liljekonvall (*Convallaria majalis*), og dette lokker den stedlige befolkningen til intens plukking. I perioder foregår det også mye orienteringsaktivitet her, noe som sammen med konvallplukkingen forårsaker svært mye tråkk i området.

Skogen i Borgeåsen består stedvis også av tett granskog, ofte helt uten bunnvegetasjon, men der det er foretatt hogst, er det mye løvskog som er på full fart opp. Snart vil det trolig være nærmest uframkommelig i disse hogstflatene. Mot vest dominerer furua på de tørreste områdene, og det er også på disse stedene at en kan finne små flekker med den karakteristiske utformingen av kalkfuruskog på kambrosilurgrunn.

Det ble på turen funnet de vanlige vårplantene. Det var mye blåveis (*Hepatica nobilis*), forlengst avblomstret. Ellers ble det registrert vårmarihand (*Orchis mascula*), noen flangrer (*Epipactis*) som trolig var den røde arten, stortveblad (*Listera ovata*) var i emning, og hist og her fantes berberiss (*Berberis vulgaris*). Dverg-mispel (*Cotoneaster integerrimus*) var ikke uvanlig, og enkelte eksemplarer av krossved (*Viburnum opulus*) fantes også. Ellers kan nevnes storkonvall (*Polygonatum multiflorum*), kranskonvall (*P. verticillatum*), firblad (*Paris quadrifolia*) og skogmarihand (*Dactylorhiza fuchsii*) som ikke var kommet i blomst ennå. En mispel som ble funnet her og der var muligens eksemplarer av svartmispel. Turen til Borgeåsen bør nok gjentas, men kanskje på et seinere tidspunkt.

Lørdag 28. og søndag 29.mai var det week-end-tur til midt-Telemark.

Denne helgen ble på slutten kalt "den gule week-enden", og det var av gode grunner.

Vi startet ved Skienshallen med 12 deltagere, og første etappen ble kort, ca. 250 meter. Det skyldtes rett og slett at vi lette opp den gamle lokaliteten av grannjamne (*Lycopodium tristachyum*). Den ble funnet og besto av 11 eksemplarer innenfor et område på ca. 1/2 kvadratmeter. En kommende trussel i form av en

ca. 5 cm høy gran midt inne i området ble omsorgsfullt felt. På turen oppover mot Seljord lyktes det ikke å få et glimt av Selma (*Lochnessiensis vulgaris* subsp. *seljordensis*), men man kan ikke få med alt.

I Seljord sluttet Finn Wischmann og Elin Conradi seg til selskapet, og med bagasjen forvart i campinghyttene, satte vi kursen mot Flatdal. Ved gården Rue møtte vi 2 små bestander av gulveis (*Anemone ranunculoides*) med få meters mellomrom i blomst. Det gjorde de også 1.mai da noen av foreningsmedlemmene var oppe på plassen. Den ene bestanden hadde vært bestydelig større, men den var ved et uhell blitt begravd av sand og grus ved grøftearbeide. Selve Rue var et syn verd. Et nydelig gammelt Telemarkstun fullt av riktig gårdsstemning. Uthuset og stabburet var fra ca. 1760. På døra til framhuset hang en beskrivelse over hvordan vi skulle finne søstermarihandforekomsten like ved. Her fant vi 11 eksemplarer av denne gule orkidéen (*Dactylorhiza sambucina*), og den ble beskuet med ærbødighet.

Neste mål var Kivledalen. Dette er et nydelig stykke av Telemark med utsikt ut mot Seljord. På jordene hvor vi stanset, ble vi hjulpet litt, og vi fant etterhvert ca. 80 eksemplarer av søstermarihand. Endel vokste nede i en bratt skråning og i sikkerhet for eventuell pløying.

Ellers vandret vi i liene litt lenger sør med godt resultat.

Her fant vi en rekke av mer varmekjære arter som en ofte finner som et slags fast følge. Over oss skrek en grønnspett og flakset fram og tilbake mens et yndig par av stjertmeis hadde det travelt med nebbene fulle av insekter. Det var tydeligvis unger i området.

Lørdagskvelden tilbragte vi med prat, ost og vin av diverse kvaliteter og opprinnelser. Lokalet var en liten kafe med romslig plass til oss. Den ligger fint til ute på den grønne halvøya som stikker ut i Seljordsvannet, og til vår overraskelse ville ikke eieren ha leie for dette. Grytidlig neste morgen kunne de mest morgenfriske høre orrhanen spille langt unna mens tre rosenfinker sang i våtmarkene nær ved.

På søndag startet vi kl.9.00 og dro til Klomset. Også her fikk vi fø-

lelsen av å oppholde oss på et bebodd museum med prektige gårdsbygninger og gamle tuntrær. Plantelivet rundt var uhyre frodig. Et av stuetakene var aldeles blått av natt og dag (*Viola tricolor*). Herfra fikk vi med oss kjentmann som først viste oss et prakteksemplar av en søstermarihand som sto ensom på et jorde som nykommer. Her skulle slås om noen uker, og å kjøre utenom var ikke på tale. Vi ble så vist vei til en plass kalt Runningen, og her dukket de gule søstrene opp igjen, her i et antall rundt 40. Her benyttet så Wischmann anledningen til å gå igjennom spiringsbiologien for orkidéer. På nedtur fra plassen fant vi en koloni av moskusjordbær (*Fragaria moschata*) og et usedvanlig stort eksemplar av trollhegg (*Rhamnus frangula*). Reisen gikk så videre til Moen i Dalane i Kviteseid. Her fant vi igjen søstermarihand i et antall av ca. 110. I deres selskap vokste også brudespore (*Gymnadenia conopsea*) og skoresildre (*Saxifraga adscendens*). Vi fant også mange andre fine, litt varmekrevende arter i lia her. Et stykke lenger oppe langs denne veien gjennom Dalane ligger et jorde ovenfor veien. Her fant vi en nylig oppdaget lokalitet av vadderot (*Phyteuma spicata*). Foreløpig var det bare blader, men arten er nokså umiskjennelig også på dette stadiet. Arten er forresten en ren telemarking å regne i norsk flora.

Ved veiskillet mot Dalen fra E-76 gjorde vi en stopp for å se på spansk kjærvel (*Myrrhis odorata*). Planten var så vidt kommet i blomst, men "kongen av Danmark"-lukt var til stede i fullt monn.

Videre mot Dalen stoppet vi først ved Eidsborg, og her møtte oss turens høydepunkt orkidémessig sett. Med bare litt overdrivelse kan en si at engene var gule av søstermarihand, minst 1000 lysegule hoder.

I bakkene ned mot Dalen så noen flere søstermarihender, og selve Eidsborgkleivene er fra gammelt av kjent som fine områder botanisk sett. Dessverre gikk det ikke an å stoppe på den smale veien, men en snarstopp ble gjort ved et kjempeeksemplar av vårmarihand (*Orchis mascula*), og det lyste ikke akkurat planteinteresse av øynene på dem som måtte snegle seg utenom laget vårt. Vi avsluttet den gule week-enden med litt å bite i på Bandak hotel, og var vel fornøyde med turen på tross av at sola glimret med sitt fravær hele tiden.

Søndag 12. juni gikk turen til Gjeterøya. Gjeterøya ytterst i Langesundsfjorden ligger i Brunlanes kommune, Vestfold fylke. Den er bortimot 2 km lang og ca. 400 m på det bredeste.

Geologisk tilhører den Langesundsfeltets kambrosilur, og med sine bratte sider mot vest, samt at den ligger værhardt til, gjør den vanskelig tilgjengelig.

Øyas eier, familien Hans Otto Meyer, driver der et mindre gårdsbruk og har et 20-talls sauer samt noe storfe gående fritt på øya. Den nordre del er dyrket og lagt ut til åker og kultureng.

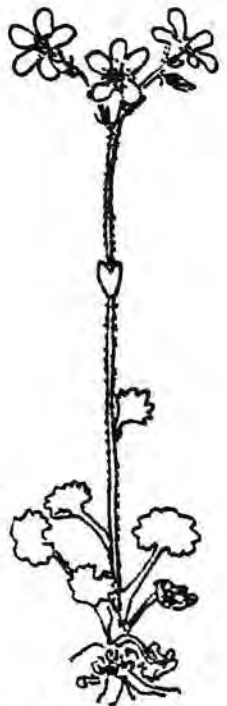
Våningshuset som nå tjener som sommerbolig, er ca. 200 år gammelt. Naturen er ellers uberørt og har spesielt i den søndre del preg av urskog.

23 personer dro fra Langesund denne søndagsformiddagen kl.10. Blant deltagerne var også Rune Halvorsen og Tonje Økland fra universitetet i Oslo. Ved velvillig imøtekommenhet fra familien Meyer kunne vi gå iland på deres brygge i nordenden av øya og ellers ferdes hvor vi ville.

Turen gikk fra gården i nord, i kanten av det oppdyrkede området, gjennom skogen til "Smuglerbukten" på den sørvestre enden av øya. Tilbaketuren fulgte stort sett de samme spor med enkelte avstikkere. Vi startet i gråvær, men etterhvert ble himmelen skyfri så den ytre rammen for turen var den aller beste.

Også botanisk sett var turen en opplevelse. Straks etter å ha passert gården observerte vi en rikholdig forekomst av blankstorkenebb (*Geranium lucidum*), og straks etter var det mengder av nyresildre (*Saxifraga granulata*) langs vestkanten av jordene. Jordene ender i et svakt myrdrag der lundkarse (*Cardamine impatiens*) og myrtistel (*Cirsium palustre*) dominerte.

Videre gjennom skogen sørover så vi flere høye, velvokste barlindtrær (*Taxus baccata*), og mot sørenden er det barlindskog som vel må være enestående i landssammenheng. Ved nedstigningen til "Smuglerbukta" vokste hårstarr (*Carex cappularis*), og vel nede så vi fuglestarr (*Carex ornithopoda*). Der var også mengder av hjortetrøst (*Eupatorium cannabinum*) mellom steiner og blokker. På det ca. 200m lange flate partiet ved sjøen vokste flueblomst (*Ophrys insectifera*), og den ble behørig beskuet og avfotografert. Ellers fant vi her natt-

fiol (*Platanthera bifolia*), brudespore (*Gymnadenia conopsea*), rødflangre (*Epipactis atrorubens*) og et lite eksemplar av marinøkkel (*Botrychium lunaria*) som sto svært utsatt for vær og vind.

Her nede ble det også nisten fortært under sol og i solgangsbris inntil vi måtte returnere for avtalt tid til hjemreise. Da fant vi flueblomst også på østsiden av jordene samt lodnestorkenebb (*Geranium molle*) blant mengder av småstorkenebb (*Geranium pusillum*). Så endelig kunne vi i nordenden av jordene registrere den sjeldne vårvikke (*Vicia lathyroides*); og like i nærheten vokste også smånesle (*Urtica urens*).

Verdt å nevne er også:

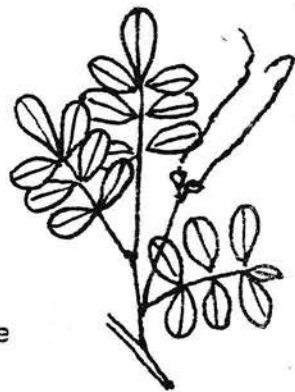
Stortveblad (*Listera ovata*), tannrot (*Dentaria bulbifera*), Strandkål (*Crambe maritima*), krumhals (*Anchusa arvensis*), lakrismjelt (*Astragalus glycyphyllus*) og vårmarihand (*Orchis mascula*).

Klokken kvart på fire stevnet vi så mot Langesund i kuling etter en opplevelsesrik tur som kunne friste til gjentagelse.

TUR TIL ØLAND 18-24 JUNI

Lørdag startet foreningens første tur utenfor Norges grenser. Øland lokket borte i Østersjøen takket være yre beretninger fra dem som hadde vært der. La det være slått fast allerede i innledningen (så er man ferdig med det): Alle begeistrede, frydefulle og åndfulle skriftlige og muntlige beskrivelser man har fått er riktige. Øland er toppen.

Underveis mot Øland var det faktisk bare en botanisk stopp. Den fant sted like i nærheten av Nybro, noen få mil vest for Kalmar og skyldtes finnmarkspors (Ledum palustre) som sto og duftet i veikanten over et større område. Det ble også samlet en liten bukkett som ble framvist til de øvrige deltagerne ved ankomst på Øland. Granngården Bo ved Vickleby viste seg å være et gammelt koselig sted med tusenfryd i plenen, blåregn på veggen og vinstokker ved inngangen. Med deltagere fra Rogalandsavdelingen av Norsk botanisk forening og to gjester fra Danmark ble vi et selskap på litt over 40 stykker med stort og smått.

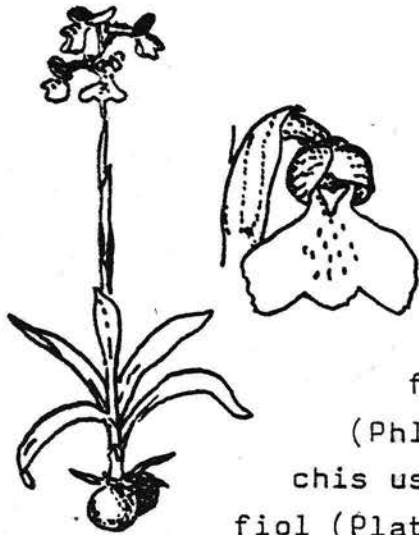
Søndag 19.juni startet ekskursjonen med første stopp på Ekelunda som kan sies å ligge i nordenden av Store Alvaret. Denne dagen hadde vi assistanse av to lokale botanikere, Fred Svensson og Bengt Lundgren, begge fra Kalmar. Disse to viste oss veien til gotlandssolrose

(*Fumana procumbens*) og "klipplök" (*Allium strictum*). Den siste av disse to var samlet allerede for mange år siden, men var først bestemt riktig til en ny art for Skandinavia for kort tid tilbake. Grasløk var til stede i store mengder i en spesiell alvarform, *Allium schoenoprasum* var. *alvarensense*. Sammen med klippløken vokste buskvikke (*Coronilla emerus*) som her var betydelig mindre enn eksemplarene vi kjenner hjemmefra. Solrose (*Helianthemum nummularia*) så vi mye av, og likeså ølandssolrosen (*H. oelandicum*) var det fine forekomster av. Den skal jo ikke finnes andre steder i verden enn akkurat her på Øland.

Knollmjødurt (*Filipendula vulgaris*) skulle vi komme til å se hver dag, og denne planten ble etterhvert manges yndling. Den giftige svalerota (*Vincetoxicum hirundinaria*) skulle også vise seg å være svært vanlig. Andre observasjoner var følgende: Fjelltjæreblom (*Viscaria alpina*), nikkesmelle (*Silene nutans*), knoppnellik (*Petrorhagia prolifera*), nonsblom (*Anagallis arvensis*), brokkurt (*Herniaria glabra*), såpeslør (*Gypsophila fastigata*), begskrinneblom (*Arabis hirsuta* var. *glaberrima*), kuleblom (*Globularia vulgaris*),

toppblåfjær (*Polygala comosa*), fargemyske (*Galium triandrum*), legesteinfør (*Lithospermum officinale*), tettegras (*Pinguicula vulgaris*), bakkeklover (*Trifolium montanum*), markmjelt (*Oxytropis campestris*), rundskolm (*Anthyllis vulneraria*) i mange fargevarianter, bakkemynte (*Satureja acinos*), smaltimian (*Thymus serpyllum* subsp. *serpyllum*), blåstarr (*Carex flacca*), lodnefaks (*Bromus hordeaceus*) og smaltimotei (*Phleum phleoides*). Av orkidéer så vi kruttbrenner (*Orchis ustulata*), johannesnøkkel (*O. militaris*), vanlig nattfiol (*Platanthera bifolia*), grov nattfiol (*P. chlorantha*) og

en nattfiol som skal være nyoppdaget i Sverige men kjent fra Danmark: *P. latiflora*, långsporrig nattviol, er den blitt kalt.

Underveis til Himmelsberga i Långlöt ble det en stopp der en del av flokken fortapte seg i knallfargene på venstre side av veien med valmuer (*Papaver* sp.), kornblomster (*Centaurea cyanus*), lodnevikker (*Vicia villosa*) og oksetunger (*Anchusa officinalis*). En bulmeurt (*Hyoscyamus niger*) var også på plassen. Den "vitenskapelige delen" forsvant utover alvarsletten på høyre side og fänt dvergkjempe (*Plantago tenuiflora*), alvar-kvein (*Apera interrupta*), stripekløver (*Trifolium striatum*) og masser av muserumpe. Dette var like sør for Vället i Sandby. Himmelsberga hembygdsmuseum er et fint sted, stille og stemningsfullt med gode kaker. Stedet inneholdt et gårdsrom innebygget av alle mulige bygninger som trengtes på en gård i gamle dager. I omegnen vokste venuskam (*Scandix pecten-veneris*), markkarse (*Lepidium campestre*), blåmaure (*Sherardia arvensis*), brakksalat (*Valerianella dentata*), piggsolleie (*Ranunculus arvensis*) og knollkarve (*Bunium bulbocastanum*). Disse fantes i åkerkanter like vest for hembygdsmuseet. En eng like inntil sto helt full av orkidéer, og særlig var det mye flueblomst (*Ophrys insectifera*) å finne her.

En stopp i Bettorp like nord for N. Möckleby fikk ikke alle med seg. Her ble det like ved veikrysset funnet sandsmelle (*Silene conica*).

De som fant fram, fortsatte til Kåtorp like øst for Färjestaden. Her ble vi vist en eng full av engsalvie (*Salvia pratensis*), og vi fant også noen tuer av gullhavre (*Trisetum flavescens*).

Mandag 20. juni startet med en svipptur nedom tettstedet Mörbylånga for å handle. Den aldri hvitende Kjell Thowsen kom her trekkende med orientveronika (*Veronica persica*) og sikori (*Cichorium intybus*).

På ferden sørover kom vi nær S. Möckleby forbi et sandtak hvor

valmuene virkelig hadde slått seg løs. Skråningene var som røde tepper med knopper av hvit gåseblom (*Anthemis arvensis*) inne i mellom. Her fant vi alle tre valmueartene: Korn- (*Papaver rhoeas*), brakk- (*P. dubium*) og klubbevalmue (*P. argemone*). Andre planter i grusen var dodre (*Camelina sativa*), grådodre (*Alyssum alyssoides*), avblomstret kalkkarse (*Hornungia petraea*) og takfaks (*Bromus tectorum*).

Stranda ved Mörbylilla kunne by på store mengder av våradonis (*Adonis vernalis*), og vi var heldige og fant ennå noen i blomst. På stranden vokste dessuten strandreverumpe (*Alopecurus arundinacea*), hjorterot (*Seseli libanotis*), mur-rubblom (*Draba muralis*), strandkål (*Crambe maritima*) og krypmure (*Potentilla reptans*). En del av selskapet nyttet høvet til å leke "vannplanter".

En stopp ved Parboäng i syd ga oss åkermarimjelle (*Melampyrum arvense*), sommervikke (*Vicia angustifolia*), sandstarr (*Carex arenaria*) og ølandsstarr (*C. ligerica*), alle rundt den høye bautasteinen Långe Maja.

Ved fyret Långe Jan på sørspissen ligger en fuglestasjon. Dette stedet regnes å være en av Nordens beste fuglelokaliteter, og det er også reist et lite fuglemuseum her. Noen valgte å slappe av i det fine været, mens en stor flokk dro opp i Södre lunden ved Ottenby og gikk en tur rundt der. Ved veien opp ligger en liten dam full av hvitleggssoleie (*Ranunculus baudotii*). I Ottenby lund er begrensning av ferdselen en nødvendighet. Det er oppmerkede stier å følge fram til kanten av Schåeriängerne som er noen enorme beiteområder mellom lunden og sjøen i øst. Her er et rikt fugleliv, men det ble blomstene som tok vår oppmerksomhet. I lunden fant vi bl.a. narmarihand ennå i blomst. Narmarihand (*Orchis morio*) finnes det en del av på Øland, men vi fant siden bare avblomstrede eksemplarer. Ellers så vi brudespore (*Gymnadenia conopsea*), marihand i alle overganger mellom flekk- (*Dactylorhiza maculata*) og skogmarihand (*D. fuchsii*), stortveblad (*Listera ovata*), vassreverumpe (*Alopecurus aequalis*), toppskjoldbærer (*Scutellaria hastiflora*), loppestarr (*Carex pulicaris*) og blader av stor vasskjeks (*Sium latifolium*). Vi fikk også se noen av Ottenbys mange dådyr som det finnes en stamme av her.

Neste stopp var Eketorp fornborg i Gräsgård. Dette er en gammel rundborg som er blitt delvis restaurert. Svært mange valgte å følge med på guidens omvisning, og det ble mange fine opplysninger om Ølands eldre historie.

Botaniseringen i området brakte en del nytt. Bl.a. fant vi dikeveronika (*Veronica catenata*) like utenfor ringmuren i en dam. På fuktengene her fant vi også to små eksemplarer av

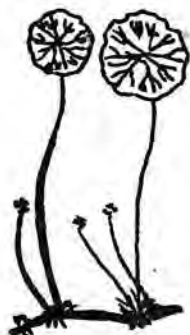

honingblomst (*Herminium monorchis*) og masser av engmarihand (*Dactylorhiza incanata*). Like utenfor borgen i nyoppgravde hauger fantes også flere bestander av steinsennep (*Diplotaxis tenuifolia*).

På hjemveien fikk ikke alle med seg en rask stans på alvaret vest for Gössslunda i Hulterstad. I Veikanten her vokste en stor bestand av stor sandlilje (*Anthericum liliago*). En nydelig plante. En rask stopp ved Resmos veikant gjorde at vi fikk med oss de aller siste rester av et par store bestander av filtsymre (*Anemone sylvestris*).

Tirsdag 21. juni var første stopp i Halltorps hage, et naturreservat med en rest av en gammel bestand av tusenårs-

eiker. Insekten stor eikebukke (*Cerambyx cerdo*) har sin eneste kjente nordiske forekomst i denne eikelunden. Den fikk vi ikke se, men derimot fikk vi beskue den ennå større eikehjorten (*Lucanus cervus*) som også finnes her. Dette er en av Europas største insekter, og den har et larvestadium som varer opptil 5 år. Naturreservatet er ellers kjent for sin store bestand av agnbøk (*Carpinus betulus*). Dessuten fantes det andre arter som lundstjerneblom (*Stellaria holostea*) og skogmarihand (*Dactylorhiza fuchsii*) her.

Ferden gikk videre til Petgårde träsk et stykke nord for Borgholm. Dette er også en kjent fuglelokalitet, kanskje den rikeste på Øland ved siden av Ottenby. Utkanten av våtengene her inneholdt fettblad (*Liparis loeselii*) som i Norge nå er utryddet med botanikernes hjelp. Ved Petgårde ble det også observert storak (*Cladium mariscus*), brunskjene (*Schoenus ferrugineus*), ormetunge (*Ophiglossum vulgatum*), skjoldblad (*Hydrocotyle vulgaris*), kløverert (*Tetragonolobus maritimus*), spolebusk (*Euonymus europaeus*), myrflangrer (*Epipactis palustris*) i knopp og inne i vegetasjonen fikk vi betrakte et reir av den sjeldne pungmeisen som hekker her.

Så gikk turen til Södre Greda lövänger som er en herlig lund med åpne velholdte enger i mellom gamle eiker. Her fant vi utenfor reservatområdet aksveronika (*Veronica spicata*) og kammarimjelle (*Melampyrum cristatum*) i to fargevarianter. Under hasselkjerret fant vi rester av

gulveis (*Anemone ranunculoides*) og hol-lerke-spore (*Corydalis bulbosa*).

Neste stopp var Slotts Salvaret ved Borgholm slottsruin. Dette er et lite alvar med mange fine arter, bl.a. løkrapp (*Poa bulbosa*), mur-rublom (*Draba muralis*), "Vårskärvfrø" (*Thlaspi perfoliatum*),

smånøkkel (*Androsace septentrionale*) og småsnegle-skolm (*Medicago minima*) som nå var avblomstret. Borte ved ruinen vokste sandfaks (*Bromus sterilis*), hunderot (*Ballota nigra*) og spansk kjørvel (*Myrrhis odorata*), mens buskvikke (*Coronilla emer-us*) fantes i skrenten ca. 100 m mot sørvest.

Onsdag 22. juni startet vi ved Gilsättra i Glömminge. Her skulle marisko finnes i skogen, men denne orkidéen (*Cypripedium calceolus*) ble først funnet ved hjelp av en bonde som arbeidet på åkeren like ved. Den var altfor langt kommet, og man må nok være mye tidligere ute her for å få et glimt av den. Ved denne lokaliteten fant vi også blå-marimjelle (*Melampyrum nemorosum*), stavklokke (*Campanula cervicaria*), mengder av fuglereir (*Neottia nidus-avis*), skogstarr (*Carex sylvatica*) og skogfaks (*Bromus benekeni*). Ved Höghäll i Högsrum hadde vi avtalt med en "møller" for å få se på en mølle som fortsatt holdes i god stand av den lokale hembygdsforeningen. Vi kom beklageligvis litt seint etter vår avtale, men vi fikk likevel en alle tiders mot-tagelse av Rune Carlsson som fortalte om møllenes historie på Øland. Etterhvert som vår vert ble varm i tøyet, kom den ene historien mer vidløftig enn den andre. Rune Carls-son avsluttet det hele med rungende sang og framførte "Kvarn-dröm" og "Ølandssangen" som seg høver en ekte ølandsbo. Dette besøket kan anbefales på det varmeste. For å få se møllever-ket fungere, måtte flere av medlemmene virke som "mølle-dragere".

Ismanstorp er en annen av Ølands 16 fornborger. I omegnen vokste fuglereir (*Neottia nidus-avis*), hvit skogfrue (*Cepha-lanthera longifolia*), kalkgrønaks (*Brachypodium pinnatum*), svenskegras (*Sesleria caerulea*) og blader av lodnefiol (*Viola hirta*). Borg änger med fornborgen Gråborg var neste stopp. Her var både plukkeforbud og restriksjoner i form av trækkeforbud som for det meste ble overholdt. Her vok-
ste småvendelrot (*Valeriana dioica*) og et vell av orki-déer, bl.a. hvite brudesporer (*Gymnadenia conopsea*).

Ved Gråborg fant vi sprikepiggefrø (*Lappula squarrosa*) og stolt Henrik (*Chenopodium bonus-Henricus*).

Vel ute på hovedveien mellom Färjestaden og N.Möckleby ble det en liten stopp vest for krysset for å fotografere en liten dam med røde vannliljer som skal være plantet ut her av en eksentrisk lege.

Möckelmossen er en grunn alvarsjø ute på Store Alvaret øst for Resmo. Her kan en se blekksrutfossiler ligge helt oppe i dagen i kalkhellene. De fugleinteresserte stilte med kikkert for å se svarte terner (*Chlidonias niger*). På alvaret her vokste liten sandlilje (*Anthericum ramosum*) i mengder, men den var ennå kommet for kort. Vi fant noen få eksemplarer i blomst. Hvitgule eksemplarer av engmarihand (*Dactylorhiza incarnata* var. *ochroleuca*) fikk vi se to eksemplarer av, og svenske floraer skiller den gjerne ut som egen art, "vaxnycklar", *D.ochroleuca*.

Etter middagen denne dagen tok vi en kveldstur ned på stranda like sør for St.Frö. På veien dit var vi innom den gamle jernbanetraséen like nedenfor Vickleby. Her fant vi dvergsmyle (*Aira praecox*), kvitsmyle (*A.caryophyllea*) og saronnellik (*Dianthus armeria*). Ved stranda fant vi bakkemure (*Potentilla collina*), bekkeveronika (*Veronica beccabunga*), kubjelle (*Anemone pratensis*), mellomlusern som er en kryssning mellom gullusern og blålusern (*Medicago falcata* x *sativa*), blader av filtpestrot (*Petasites spurius*), ormehode (*Echium vulgare*) og *Nonea pulla*. Den sistnevnte har trolig bare denne ene forekomsten i Sverige her, og ble funnet her for noen år siden av en av foreningens medlemmer. I dag består bestanden av under 10 eksemplarer. Ormehode så vi mange steder på Øland, og svenskene kaller den betegnende nok for "blåeld".

Torsdag 23. juni skulle ferden gå nordover. Ved frokosten kom en av deltagerne med et eksemplar av klinte (*Agrostemma githago*) som er en nydelig, lyserød og stadig mer sjelden blomst av nellikfamilien, og dette var også det eneste eksemplaret vi fikk se.

Første målet denne siste dagen var Hornsjøen i Högby nord på øya. Dessverre fikk ikke alle med seg denne lokaliteten siden vi ikke kjørte i flokk. Her ble funnet 6 arter av vintergrønnfamilien: Perlevintergrønn (*Pyrola minor*), legevintergrønn (*P.rotundifolia*), furuvintergrønn (*P.chlorantha*), nikkevintergrønn (*Orthilia secunda*), olavsstake (*Moneses uniflora*) og bittervintergrønn (*Chimaphila umbellata*). Ved bredden

av Hornsjøen vokste noen eksemplarer av myrflatbelg (*Lathyrus palustris*). Ellers ble det sett flere av de orkidéene som er nevnt foran.

Enerumsalvaret like sør for Byxelkrok er et fint lite alvar med en stor bestand av salepsrot (*Anacamptis pyramidalis*), og det var mange som falt i staver over denne nydelige orkidéen.

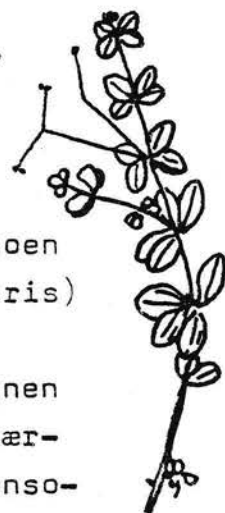
En liten kjøretur langs kystveien sørover brakte de mest interesserte til Rörstensudden. Under noen graner like ved parkeringen fant vi en liten bestand av den irrgønne rundmauren (*Galium rotundifolium*), og på de tørre markene ved P-plassen fant vi "fältvädd" (*Scabiosa columbaria*). Mellom Enerum og Byxelkrok gjorde vi en stopp på strandvollene og så at i den grove grusen vokste klåved (*Myricaria germanica*) og vaid (*Isatis tinctoria*). Den siste er en gammel fargeplante som gir en fin blåfarge.

Det var bestilt lunch på Sjöstugan i Byxelkrok, men porsjonnene var en skuffelse og alt for lite til å bli mett av. På veien videre fant vi i veikanten store mengder av vill persille (*Petroselinium crispum*). Vi løste opp følget ved Långe Erik på Ølands nordre odde, og på veien hjem samlet noen få deltagere noen eksemplarer av vassblink (*Hottonia palustris*) som ble brakt med til visning.

Det bør også neves at det var mye fint å finne i omegnen av Granngården Bo også. Alvar og åkre i umiddelbar nærhet inneholdt bl.a. følgende arter: Ridderspore (*Consolida regalis*), apotekerkattost (*Malva sylvestris*), hornlevkøy (*Matthiola longipetala*), hundesennep (*Descurainia sophia*), åkersteinfrø (*Lithospermum arvense*), pepperrot (*A Armoracia rusticana*), rødsmelle (*Silene armeria*), åkerkvein (*Apera spica-venti*), svimekjeks (*Chaerophyllum temulentum*), stolt Henrik (*Chenopodium bonus-Henricus*), klubbe-, korn- og brakkvalmue (*Papaver argemone*, *rhoeas* og *dubium*) og på alvaret ullsoleie (*Ranunculus illyricus*).

Ved middagen siste kvelden ble fru Narvestad overrakt en gave siden hun fylte år på Øland, og hun svarte med å deklamere Bjørnsons "Jeg kjører frem gjennom strålefyrd" på en måte som satte et meget fint punktum på vår Ølandsferd.

Ellers kan vi bare anbefale Granngården Bo på det varmeste. Steadet bød på trivsel og hyggelig atmosfære og god mat, slik at det sikkert vil være mange som vil huske tilbake på Ølandsturen med glede .

Tirsdag 9. august hadde vi tur til Limitjern like nord for Skien.

13 av medlemmene hadde møtt fram denne strålende sommerkvelden. Området som omkranset tjernet virket ennå mer frodig og tilgrodd enn da vi var her for et år siden. Det virket nesten uforklarlig med denne frodigheten og den relativt høye vannstanden som var her nå etter en så tørr og varm juli måned som vi har hatt i år.

De fleste av plantene her var dog også nå på det meste ferdige med blomstringen. Uten denne gang å ramse opp alt som finnes av fine ting her, skal det bare nevnes at småfrøstjerne (*Thalictrum simplex*) fremdeles så ut til å trives. Det var rikelig med eksemplarer. Videre bør nevnes at krattalant (*Inula salicina*) fantes flere steder i nærheten her, og at et eksemplar av nesleskjellfrø (*Galinsoga ciliata*) ble funnet oppe ved Luksefjellveien. Er dette foreningens første funn av denne fra Skien?

Denne gangen fikk vi også skåret opp en selsneperot, slik at rominndelingen av denne kunne beskues og fotograferes.

Det må også nevnes at vi også var og kikket på neslesnyltetråden (*Cuscuta europaea*) ved Holm, og denne ble også av mange behørig avfotografert.

Turen ble avsluttet ved at medlemmene tok en avstikker opp til badeplassen ved Slettevannet hvor noen fant å ville prøve vannvanntemperaturen i den fine kveldssolen, og hvor andre satte seg og nøt medbrakt mat og kaffe innved en fin bestand av humle (*Humulus lupulus*).

Søndag 14. august reiste nær på 45 deltagere på tur til Stråholmen utenfor Bamlekysten. Været denne dagen ble strålende, og mange benyttet anledningen til bading både i sol og i sjøen som holdt brukbare temperaturer.

Flokken møttes i Valle, og frakten ut til Stråholmen gikk fint med taxibåt og Jan-Erik Tangen som var leder for turen. Etter at de fleste hadde fått parkert "bagasjen" i strandkanten eller på utvalgte fjellknatter, la vi veien langs etter stranda på nordvestsiden.

I strandsonen her fantes de mer vanlige artene som strandstjerne (*Aster tripolium*) og strandmelde (*Atriplex littoralis*). Et nytt bekjentskap for svært mange var saftmelde (*Suaeda maritima*) og sodaurt (*Salsola kali*). Den siste ble funnet i kun et eksemplar. Salturt (*Salicornia europaea*) vokste ute i grunne "dammer" på bløtbunn med et belte av saltsiv (*Juncus gerardii*) vokste innenfor. Strandreddik (*Cakile maritima*), strandrug (*Elymus arenarius*) og enkelte eksemplarer av en mulig kystjordrøyk (*Fumaria* cfr. *muralis*) fantes bortover hele stranda mellom rader av sandstarr (*Carex arenaria*). I andre enden av stranda fantes gode forekomster av strandkål (*Crambe maritima*) og en og annen tiggersoleie (*Ranunculus scelerathus*). Her borte på tørre rabber dukket det opp strandnellik (*Armeria maritima*), tepper av natt og dag (*Viola tricolor*), smørbukk (*Sedum maximum*) og gulmaure (*Galium verum*). I kanten av strandvollen stod det også en del eksemplarer av strandvortemelk (*Euphorbia palustris*). Strandflatbelg (*Lathyrus maritimus*) fant vi også bortover stranda.

Etter bading og mat tok en gruppe seg sørover på øya. De fant for det meste de samme ting som er nevnt over, men det ble også funnet et eksemplar av fjørehøymol (*Rumex maritimus*). Resten av flokken la veien mot øst. Det ble funnet mer kystjordrøyk og store mengder av ekte malurt (*Artemisia absinthium*). En stor forekomst av kyståkermåne (*Agrimonia procera*) ble også funnet i kanten av enga innenfor stranda. Begge arter av vindelslirekne, den vanlige (*Polygonum convolvulus*) og kratt (*P. dumetorum*) ble funnet. På små grasdekte områder mellom knausene vokste vårbendel (*Spergularia morisonii*) i mengder. De var avblomstret og helt tørre, men er likevel helt umiskjennelige på utsæendet.

I noen små fuktige søkk på sørøstsiden kom vi over klourt (*Lycopus europaeus*), melkerot (*Peucedanum palustre*) som ble beitet av larver av den

staselige svalestjerten, en av våre vakreste sommerfugler, bukkeblad (*Menyanthes trifoliata*) og myrhatt (*Comarum palustre*). Her fantes også godt med poll-sivaks (*Scirpus tabernaemontani*) og hesterumpe (*Hippurus vulgaris*).

Av andre funn kan nevnes mye kattehale (*Lythrum salicaria*), havsivaks (*Scirpus maritimus*), slyngsøtvier (*Solanum dulcamara*), svartsøtvier (*S. nigrum*), vrangdå (*Galiopsis bifida*), prikkperikum (*Hypericum perforatum*), strandkvann (*Anglica archangelica* subsp. *litoralis*) og åkermynte (*Mentha arvensis*).

Stråholmen er også et kjent fugleområde, og for de med disse interessene brakte turen med seg en del av vaderne som syntes så smått å ha begynt på trekket. Det kan nevnes tundralo, polarsnipe, brus-

hane, sotsnipe. En dverglo vakte litt oppsikt, mens vanligere vadere som sandlo, myrsnipe, steinvender, rødstilk, lappspove og strandsnipe bekreftet Stråholmens rykte som fugleområde.

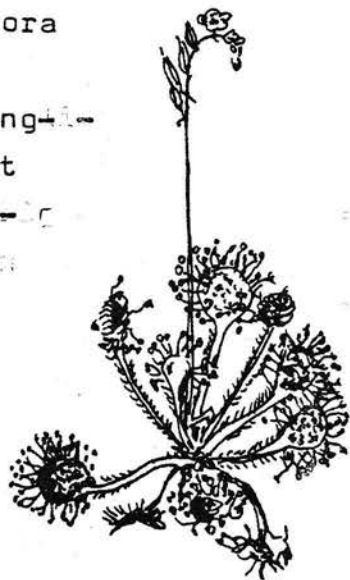
Dagen på denne perlen av en øy ble i grunnen alt for kort, og de fleste var enige i at en burde ha ventet med avgangen.

God turleder var Jan-Erik Tangen som også fortalte om Stråholmens andre sider, bl.a. om den nyere historie. Det er ikke så mange år siden at øya var befolket og fungerte som losstasjon. I dag er stedet et yndet ferieområde og deler av øya er lagt ut som friareal, noe som flittig benyttes av "båtfolket" i Grenland.

Søndag 21. august gikk turen til Siljantraktene i strålende og varmt vær. 11 stykker møtte opp ved starten fra Gjerpen kirke, men ved avslutningen av turen var antallet skrumpet inn til 5. Vi startet med botaniseringen ved ei myr ved veien mellom Siljan og Kvelde. Denne ligger i Vestfold svært nær fylkesgrensa, like sør for Store Surte. Her er det funnet småull (*Eriophorum gracile*) tidligere, en art som ikke hører til de vanligste. Det var p.g.a. den tørre sommeren mulig å bevege seg over deler av myra som tydelig bar preg av å være besøkt av elg.

Det fantes store mengder hvitmyrak (*Rhynchospora alba*) på de bløtere områdene og soldoggartene rund og langbladet (*Drosera rotundifolia* og *anglica*) sto side om side. Småull ble funnet i et fåtall eksemplarer, men likevel så umiskjennelig at vi konstantere at den fantes der. Noen av det som gledet fotograf-botanikerne mest var imidlertid gode bestander av småblære-rot (*Utricularia minor*) i blomst. Over oss svevet ravn og spurvehauk mens en bekka-sin dro seg kvikt på vingene derfra.

Vi ruslet så til Store Surte med mat og drikke

og fant et praktfullt vann med ei like fin myr i den ene kanten. Denne tiltrakk seg vår oppmerksomhet, og vi fant følgende arter på myra: sivblom (*Scheuchzeria palustris*), hvitmyrak (*Rhynchospora alba*), soldoggartene rund og langbladet (*Drosera rotundifolia* og *anglica*) og deres hybrid, tranebær (*Oxycoccus quadripetalus*), myrkongle (*Calla palustris*) og mer blærerot, her uten blomster.

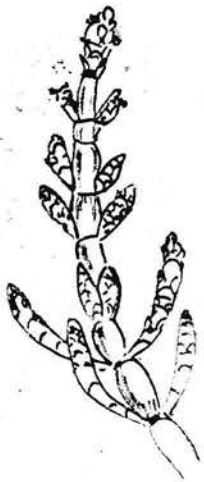
Etter å ha fortært nistene i flott vær og nydelige omgivelser, gikk turen til Bjortjørn for de mest utholdende, et tjern som ligger like sørvest for Gorningen, altså på Telemarkssida. På skogsbilveien dit vasset vi i tunbendel,

Spergularia rubra, som for anledningen var dekket av ny-fallen "snø" i form av geitramsfrø. Vel oppe ved vannet og etter å ha funnet bukkeblad (*Menyanthes trifoliata*) inne i tjukkeste skogen, fant vi masser av selsnepe (*Cicuta virosa*), sivblom (*Scheuchzeria palustris*), hvitmyrak (*Rhynchospora alba*), småpiggnopp (*Sparganium minimum*) og soldoggartene (*Drosera* sp.), altså omtrent samme inventaret som på de foregående myrene. Vi lette lenge før vi fant smalmarihand (*Dactylorhiza traunsteineri*) som vi hadde hørt fantes her. Vi talte i alt 25 eksemplarer i myra langs bekken i øst. Her fantes også fine bestander av småull (*Eriophorum gracile*) som her stod i tildels bedre forfatning enn på den første lokaliteten.

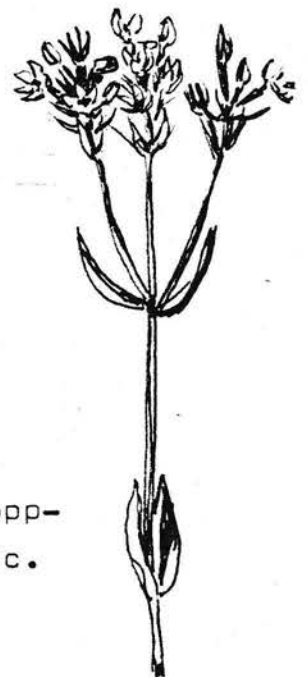
Torsdag 25. august møttes vi 16 stykker for å rusle langs stranda ved Nalumfjorden i Brunlanes. Det var en fin kveld men lett å kjenne at det var 25. august og ikke 25. juli. Planter vi fant på vår vei var bl.a. krattslirekne (*Polygonum dumetorum*), landformen av vass-slirekne (*P. amphibium f. terrestre*), flikbrønslé (*Bidens tripartita*) og fjøre- og myrsaulauk (*Triglochin maritimum* og *palustre*). Videre fant vi salturt (*Salicornia europaea*) og saftmelde (*Suaeda maritima*) som egentlig er svært like, og de hører da også begge til meldefamilien. Andre melder vi så, var svine-melde (*Atriplex patula*) og blåmelde (*Chenopodium glaucum*). Turens overraskelse var jordbærkløver (*Trifolium fragiferum*) som vokste inne på grasbakken langs stien. Dette er en plante som av mange er karakterisert som en truet art i Norge, bl.a. fordi voksestedene gror igjen.

Det bel også oppdaget en del eksemplarer av dvergtusengyllen (*Centaurium pulchellum*), en nydelig liten "søte", langs med stien. Et område var bevokst med landøyda (*Senecio jacobaea*), og oppe på en liten myr i havkanten fant vi "tranebær-bær" (*Oxycoccus quadripetalus*). Pollsivaks (*Scirpus tabernaemontani*) så vi også, og i en kløft blant svaberga sto både røde og hvite rynkeroser (*Rosa rugosa*) i tette bestander. De hadde selvsagt få blomster og mange nyper på denne siden av sommeren. På samme sted fant vi hesterumpe (*Hippurus vulgaris*), en plante som også ble funnet på turen til Stråholmen 10 dager tidligere.

Langs veien tilbake til bilene var det lett å se at vi befant oss i en tørketid. Lauvtrærne utgjorde et mistrøstig syn der de hang med ørene. Spesielt en ask så ut som om den kunne miste bladene når som helst.

En del av flokken fant ut at de ville dra innom Mølen på tilbaketuren, men en hadde nok ikke vennet seg til de tidlige kveldene enda, for innen vi hadde satt fra oss bilene og gått et lite stykke utover hadde "mørten" kommet og innhyllet alle planter i sitt beskyttende teppe.

Sopptur i terrenget ved Versvik 2. oktober.

Det møtte 8 deltagere i silregn som varte hele turen til ende.

Denne høsten har ikke vært av de store når det gjelder sopp-sanking i skogsterreg. I hager og på åpne grassletter etc.

har det derimot vært rikelig med champignonger og andre gode matsopper.

Men rent botanisk ga turen i og for seg et godt utbytte for den som har interesse utover det man kan fylle i den matnyttige medbragte kurv.

Men for å begynne med det matnyttige:

4-5-eksemplarer av snøballchampignong. Dessverre har hvit fluesopp glimret med sitt fravær i år, så enhver

sammenlikning og gjennomgåelse av forskjeller måtte tas teoretisk. 1 eksemplar av blodchampignong. Denne "blør", noe som ble demonstrert ved gjennomskjæring. Fine eksemplarer av rødrende parallellsopp. Også her ble det ved gjennomskjæring sett at denne rødner. Granmatriske ble også funnet i noen få eksemplarer. Et par eksemplarer av den utmerkede mandelkremlen ble også funnet og omtalt.

Noen knipper med honningsopp og stubbeskjellsopp, likeså. Vorterøksopp var det egentlig ganske rikelig av.

1 eksemplar av lilla ridderhatt var interessant. Den er en av de beste musseronger, og den er ikke vanlig i distriktet.

Et par markspiste og pløsete brunskrubber og steinsopper ble også registrert. 2-3 eksemplarer av vasne piggsopper dannet slutten på det matnyttige.

Det er forresten egentlig litt galt ettersom den arten som fantes rikeligst var puddertraktsoppen, som med sine gråhvite hatter tett sammenvokst i hekseringer dominerer voldsomt i dette området i gode soppår. Den er giftig i rå tilstand siden den utvikler blåsyre, men forvellet er den en brukbar matsopp.

Uspiselige og giftige arter som ble funnet var:

Rikelig av den store, gulaktige svovelrisken og den lodne hvitriske, begge uspiselige med hvit melkesaft. Den mindre skjegg-
risken, som lett kan forveksles med matriske, men som har hvit melkesaft, kan spises etter forvelling.

Ellers var blek flathatt vanlig, og av giftige arter ble det kun registrert rød fluesopp og vanlig pluggsopp. En uidentifisert slørsopp, samt et knippe svovelskjellsopp kan vel også inngå i denne kategorien for sikkerhets skyld.

Den 7. oktober, en fredag, var det arrangert et fellesmøte mellom NOF, Telemark, avd. Bø og TBF. Møtet fant sted på Distriktshøyskolen i Bø, og temaet for kvelden var Ølands natur. Jan Erik Tangen og Roger Halvorsen viste en hel del lysbilder fra de mange turene de har hatt dit, og fortalte om øyas severdigheter, natur, fugler og blomster. "Ferden" startet ved Ottenby helt i sør. Her ligger den kjente Ottenby fuglestasjon i hagen ved fyret Långe Jan. Hvert år samler det seg tusener av fugleinteresserte vår og høst for å se på de hordene med fugl som passerer stedet. Ikke noen fuglestasjon i Skandinavia har et så stort antall registrerte arter, og i tillegg ligger de store beiteområdene Schäferiengene med mengder av rastende fugl like inntil. Her ligger også den praktfulle Ottenby lund, et naturreservat som huser en hel rekke sjeldne arter, hvor kanskje den gule og svartbete pirolen med sine fine fløytetoner er den mest berømte.

Fra lundene i sør gikk så veien om Eketorp fornborg, våradonisen ved Mörbylilla til Store Alvaret, den kjempemessige kalksteins-sletta som dekker det meste av Sør-Øland og opptar ca. 1/4 av øyas totale areal. Her fikk forsamlingen stifte bekjentskap med ølandssolrøsen som tidvis farger alvaret gult, med sjeldne arter fra vest-, sør- og øst-Europa, arter som på Øland har sine nordligste utposter. En etter en rullet de over skjermen: kuleblom, markmjelt, stor kubjelle, stor sandlilje, solroser, alvargrasløk, den yndige majvivan som er en liten lyserød Primula-art, orkidéer som søstermarihand i gult og rødt, kruttbrenner, johannesnøkler, narmarihand og flueblomster.

Ferden gikk nedom Beijershamn, et annet fint fugleområde. Det som en gang skulle bli en stor dypvannskavn, slammet igjen og med store flater av takrørsvegetasjon vokste det fram en formidabel fuglelokalitet med et utall av måker, ternearter, vadere og svømmefugler. Takrørsvegetasjonen byr hvert år på overraskelser blant sangerne, og over det hele svever rovfugler i ganske anseelige mengder.

Så dro en til Himmelsberga hembygdsmuseum, en gammel radby som er blitt restaurert og har fått beholde en fin og vennlig atmosfære. Videre til Borgholm og Borga hage og hvite fioler og "halv-veis", krysningen mellom hvit- og gulveis. Så fór en til Petgårde träsk, et fugle- og blomsterområde av de sjeldne. Her ble det glimt av en stor rørskogsvegetasjon med pungmeis og skjegg-

meis som edle fuglearter og den i Norge utrydda fettblad, *Liparis loiselii*, på blomstersiden. Orkidéene er mange her, bl.a. er det rike forekomster av myrflangre og engmariland. Over "vas-sen" svever dvergmåker, siv - og enghauker og en og annen svart-terne eller en falk. I vannet finnes ender og dykkere i hundre-tall og i sivet gjemmer kvekkende og gryntende myrrikser av for-skjellig slag seg. Ferden endte på Ølands nordspiss ved fyret Långe Erik, men da hadde en fått glimt av Enerums-alvart med horder av orkidéer, en hadde hatt en rast i stranda ved Byxel-krok og en lynstans i veikanten for å betrakte det celebre "vei-kant-ugraset" som orkidéene hvit skogfrue og johannesnøkler er.

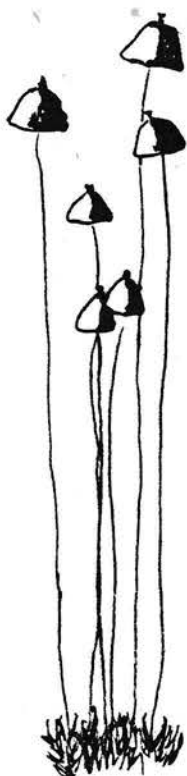
I dryge 7 kvarter holdt en på, men det så ut til at flesteparten av forsamlingen trivdes med ferden i austerveg.

Torsdag 20. oktober var emnet "Bruddstykker av bota-nikkens eldste historie i Norge. Professor Finn-Egil Eckblad skulle fortelle oss om disse bruddstykkene, som i sannhet var gamle. 29 interesserte kom til DnC's møtte-rom som vi er så heldige å få låne.

Professor Eckblad innledet med å vise Olav Tryggvasson som rekker sin dronning Tyra den berømmelige kvannen, eller kvannjolen. Danske Tyra hadde ikke sansen for denne delikatessen, og dette førte, som vi husker, til slaget ved Svolder i år 1000 og det som hendte der. Gjeble Pederссøn er den første som en vet samlet plan-ter i Norge. Han var biskop i Bergen, og plantene la han i en bok. Samlingen hans ble allerede på den tiden, 1536, omtalt som herbarium. Videre vet en at professor Clusius (1526 - 1609) i Leiden mottok norske planter sendt av Henricus Hoyer i Bergen. Clusius skal være den som startet tuli-

pandykingen i Nederland. Fra en bok utkom-met i 1601 fikk vi se tresnitt av skrubbar (*Cornus suecica*) og molte (*Rubus chamaemorus*). Molte var kalt "moltebeeren", og dens helbredende egen-skaper ble svært rosende omtalt.

Engelskmannen Jacobo Petiver drev innsamling av blant annet planter, og en av dem som han fikk planter av, var den engelske Richard Wheeler som var bosatt her i distriktet. I Petivers liste over over tilsendte naturalier (1695) er derfor både

Long-sound og Ports-ground oppgitt som finnesteder. Wheeler sendte blant annet en mose, kalt *Muscus Norwegicus*, og denne befinner seg fortsatt på et ark i herbariet i Oxford. Det var trolig en rød parasollmose, en møkkmose, og denne ble samlet i traktene rundt Porsgrunn. Trolig er den den eldte bevarte planten som finnes i herbariene verden over.

Hans Lilienskiold (1650 - 1703) ble amtmann i Finnmark mot sin vilje, men han gikk fullt inn for arbeidet da han først var kommet dit. Han forsvarte finnmarkingene mot utbytting av handelsmennene sørfra, men han hadde øynene med seg også når det gjaldt den nord-norske naturen. I verket *Speculum Boreale* (1698) beskriver og illustrerer han bl.a. planter derfra. Vi fikk se noen av disse illustrasjonene: molte, skjørbuksurt (*Cochlearia officinalis*), finnmarkspors (*Ledum palustre*), sibirgrasløk (*Allium sibiricum*), ballblom (*Trollius europaea*), nyserot (*Veratrum album*) og kvann (*Angelica archangelica*).

I 1761 ga den danske botanikkprofessoren Georg Christian Oeder ut første heftet av *Flora Danica*. Disse heftene fortsatte å komme i over 100 år og inneholdt mange norske planter. Han hadde et godt samarbeid med Nidaros-bispen Johan Ernst Gunnerus som hadde naturvitenskapene som hovedinteresse. En annen datidens teolog som bidro med naturvitenskapelige iakttagelser var Hans Strøm, sogneprest i Volda og seinere i Eiker. For disse pionerene var det Carl von Linné som var den store inspiratoren.

Ved kaffen og kakene ble det naturlig nok en del prat om *Blyttia*, Norsk botanisk forenings tidsskrift, siden Eckblad er redaktør for denne delikate trykksaken. De hjemmebakte kakene var også delikate og gode som de pleier å være.

2.november var programmet "Inntrykk fra Rondane" ved Øystein Køhn. 28 stykker hadde møtt fram på samfunnshuset på Tveten for å høre han fortelle fra sine mange turer i Rondane.

Med en velvalgt samling dias tok han oss med på en rundtur med start ved Mususetter. Rondane er en av våre minste nasjonalparker og ligger avgrenset av Ringebu fjell i sør, Dovre i nord, Gudbrandsdalføret i vest og Atnadalføret i øst. Området er lite egnet som fjellklatringsområde, men kan by på fjellvandring av svært variert vanskelighetsgrad, fra de helt "flate" turløypene til de "bratte".

Fra Mususeter så vi rett inn i Rondanemassivet med Smiubelgen og Rondeslottet. Inntrykket av området var et goldt landskap med lav i mengder over moreneryggene og smådaler med grunne elver.

Peer Gynt-hytta ligger passe til mellom Rondevassbu og Høvringen, og den så ut til å være et trivelig overnattingssted inne i områder som tidligere var veidemannsområde med fangstgraver og tilliggende lange ledegjerder.

Ferden gikk inn mot Rondevassbu med sikt mot toppene i Smiubelgen på over 2000 m høyde. Innunder fjellmassivet ligger så Rondevann som ga muligheter til å ta vannveien inn til Dørålseter for dem som la turen i fjellet mer behagelig opp. I stedet dro Køhn oss med over mengder av skifer høyt over Rondevann. Han anbefalte å forlate turistløypene og dra med telt for å oppnå større frihet. Det går an da å oppleve det sterke lyset om morgenen og om kveldene på en helt annen måte.

Vi entret Rondeslottet i lag med vår gjest og fikk skue ned i golde botner med mengder av grus, sand og stein i form av side-, ende- og botnemoener etter istida. Verkilsdalsbotn skal være den største i Rondane, og den ga et mektig og livløst inntrykk. Så dro vi i balansegang langs etter Sagtindene og ble fortalt at man ikke bør velge Styggebotn opp fra Rondevann som turterreng. Det var virkelig uveisomt her.

Vi kom ned fra utsikten mot Storsmedens topp i Smiubelgen og gikk en liten stund langs Rondanes "Karl Johan" mot Dørålseter. Her stilte vår veiviser spørsmålet om hva det er ved fjell som kan beta et menneske? Det er jo bare steinhauger som gjør en trøtt og svett, fortsatte han.

Etter å ha vandret veien gjennom denne delen av Rondane og gått gjennom Dørålglopen mot Dørålseter, fór vi til et område med morenehauger og dødisgroper i mengder. Med lett tåke og uten kompass var det lett å gå seg vill i dette området.

Øystein Køhn valgte fortsatt å gå utenom alfarvei og dro opp gjennom Dørålglopen til Haverdalen. Nå dukket det opp en helt annen vegetasjon med myrområder og vier og ikke minst mygg. Her inne ligger Haverdalssætri som er en gammel felleseter. Blomsterprakten var en helt annen enn Rondanes sedvanlige lavdekte grusrygger. En staselig kvann dukket bl.a. opp i blant "skoger" av vier.

Raudhamran var en vulkansk propp, rik på mineraler og bergarter. Rondane er artsfattig når det gjelder blomster, ca. 260 arter er registrert, men rundt Raudhamran er det rikere. Vi fikk glimt av blålyng og smørblomster blant rød jonsokblomst, og mange gledet seg over gjensynet med fjellsmelle og en håret og fin fjellsveve. Glede vekker også alltid den nydelige snøsøta med blomster som styres av sol og skyer. Fjellpryd er en sjeldenhet for de aller fleste. Bildet vi fikk se var planten verdig. Glede oss kunne vi også over en del frøstander av mogop som blomster for tidlig for de fleste.

Raudhamran har kanskje fått sitt navn av et rødlig skjær som ligger over fjellet. Dette er trolig frambragt av rustanløp og sterkt rødlig lavarter.

Etter diverse historier om ulvelav og andre opplevelser og en anbefaling om å bruke Djupedalen av fra veien ved Døråltjern, et område som går over i lavkledte heier mot Høvringen, svingte vi tilbake og nådde tilbake til Mususetter. Det ble også tid til en hel del historier fra en vant fjellmann med masser av erfaring og opplevelser bak seg, og det var ikke fritt for at latterdørene etterhvert sto på gap hos forsamlingen.

Denne fine fjellkvelden ble avrundet med sedvanlig prat over kaffe, brus og herlig hjemmebakst.

